

Віра Боднарук (Лукаш) – педагог, громадська діячка. Народилася в Україні. На еміграції з 1943 року. В США з 1950-го. З відзнакою закінчила початкову та середню школу в Чикаго і була нагороджена стипендією на чотирирічне навчання в Монмут коледжі (Іллінойс) де отримала в 1961 р. ступінь бакалавра. У Чиказькому Університеті 1963 року здобула ступінь магістра славистики. Розпочала працю над докторатом в галузі славистики. У 1985 році отримала ступінь магістра в галузі мистецтва від Державного Університету Говернорс (Іллінойс).

Від 1967 року є членом однієї з провідних жіночих організацій США – Союзу Українок Америки (СУА). Справою життя для Віри Боднарук стала професійна педагогічна діяльність. Від 1965 р. викладала в Річард Дж. Дейлі коледжі, де згодом отримала звання професора (full professor) і 10 років очолювала відділ гуманітарних наук. Упродовж 1971-1974 рр. викладала українську мову в Чиказькому Університеті, видала підручник «Conversational Ukrainian» (1971).

У 1986-1988 рр. очолювала суботню школу українознавства в Чикаго. 1987 року на конференції вчителів у Рочестері Віру Боднарук обрали заступником голови Шкільної Ради в США. Від 1990 року виконувала обов'язки інспектора «Рідної Школи» в Детройті, була членом управи Світової Координаційної Виховно-освітньої Ради при Світовому Конгресі України.

Віра Боднарук є членом низки українських наукових та культурно-громадських організацій в США: НТШ; Товариства Української Мови ім. Шевченка в Чикаго (ТУМ), зніційованого Вірою Боднарук у березні 1990 р. і яка стала першим її головою. Від 1999 року Віра Боднарук є членом еگزекутиви Фондації ім. Івана Базяного, членом управи Українського Релігійного й Культурного Осередку ім. Св. Андрія в Норт Порті (Флорида), членом професійних товариств – Американської Асоціації Славистичних Досліджень, Гуманітарної Асоціації, Американської Асоціації жінок з університетською освітою, Чиказької Фондації архітектури. Нині, під російсько-української війни, організовує збирання коштів на гуманітарну допомогу Україні.

2005 року за багаторічну співпрацю з Осередками «Просвіти» в Україні нагороджена медаллю «Будівничий України».

Віра БОДНАРУК: «ПРОСВІТА НАРОДУ – ЗАПОРУКА УТВЕРДЖЕННЯ НАЦІЇ»

ПАТРІОТКА УКРАЇНИ ВІРА ЛУКАШ-БОДНАРУК

Як багато і водночас як мало знаємо ми сьогодні в Україні про цілу яскраву плеяду українців за межами рідного краю та їхню титанічну працю щодо збереження української духовності для майбутніх поколінь упродовж темних десятиліть української бездержавності. Левову частку цієї важкої праці взяли на себе, пропустили через свої серця й душі українські жінки; і дотепер вони гідно репрезентують Україну в міжнародній спільноті. Чільне місце серед них, безперечно, належить непересічній особистості, мистецтвознавцю, активній громадській діячці, письменниці Вірі Лукаш-Боднарук.

Народилася Віра Лукаш 22 жовтня 1939 року на Донеччині. Її сім'я походила з Полтавщини, але мусила тікати від розкуркулення та голодомору на Донбас. Друга світова війна внесла свої фатальні корективи в життя мільйонів українських родин. Не оминула важка доля й родину Лукашів, які від 1943 року опинилися на еміграції в Німеччині, а в перші повоєнні роки (1945–1950) перебували в таборі для переміщених осіб у Новому Ульмі. Тут провела свої дитячі роки пані Віра, тут здобула початкову освіту в таборовій українській школі.

Через ускладнення становища українців у Німеччині восени 1950 р. родина Лукашів виїздить до США, спочатку оселяються у Пітсбургу, а згодом – у Чикаго. Саме в цьо-

му місті Віра закінчила з відзнакою народну та середню школи й була нагороджена стипендією для чотирирічного навчання в Монмутському коледжі (Іллінойс), де в 1961 р. отримала ступінь бакалавра. Свої подальші студії в царині гуманітарних наук Віра Лукаш (Боднарук) продовжила в Чиказькому університеті, діставши в 1963 р. ступінь магістра. Згодом розпочинає працю над докторатом у галузі славистики. В 1985 р. отримала другий ступінь магістра в галузі мистецтва від Державного університету Говернорс.

Ще в юнацькі роки Віра Боднарук стала активним членом українських громадських організацій, які справили неабиякий вплив на формування та розвій її патріотичного світогляду. Була членом управи Організації демократичної української молоді (ОДУМ), головою Української студентської громади в Чикаго (1963–1964), а також членом комітету, який збирав кошти на відкриття українознавчих студій при Гарвардському університеті.

Від 1967 р. Віра Боднарук – член однієї з провідних жіночих організацій США – Союзу українок Америки (СУА). Обиралася в управу Окружної ради в Чикаго, була головою і членом управи 84-го відділу СУА, а сьогодні є членом управи 56-го відділу.

Наприкінці 70-х років минулого століття розпочалася і плідна співпраця пані Віри з Українським інститутом модерного мистецтва (УІММ) у Чикаго, головне завдання якого – зберігати твори митців з України і митців ук-

раїнського походження, популяризувати українську літературу, музику, мистецтво, знайомлячи з ними громадськість, підтримуючи та навчаючи молодь. Багато років Віра Лукаш-Боднарук очолює літературну секцію інституту, організовує літературні заходи, в яких беруть участь здебільшого письменники-новатори, які пишуть українською або англійською мовою та дотичні до українства.

Справою життя для Віри Боднарук стала професійна педагогічна діяльність. Ще в студентські роки зробила перші кроки на педагогічній ниві, зокрема навчала української мови і культури в суботній українській школі. Від 1965 р. викладала в Річард Дж. Дейлі коледжі, де згодом отримала звання професора (full professor) й очолювала відділ гуманітарних наук упродовж 10 років. Проводила активну громадсько-організаційну роботу в різних комітетах та комісіях, була обрана до складу факультетської ради. Неодноразово виступала спонсором студентських клубів. У 1971-1974 рр. викладала українську мову в Чиказькому університеті, видала для своїх студентів підручник «Conversational Ukrainian» (1971).

Доля тісно пов'язала пані Віру з товариством «Рідна школа», яке охоплює розгалужену мережу шкіл українознавства по всій Америці й роль якого у виховно-освітній, культурно-громадській, педагогічній діяльності важко переоцінити. Упродовж 1986-1988 рр. очолювала суботню школу українознавства в Чикаго. В школі з 11 класами і дошкільною підготовкою навчилася 300 учнів. Саме тут Віра Боднарук виявила себе умілим педагогом та організатором, вихователем-патріотом, популяризатором українського мистецтва. Як директор школи дбала про проведення традиційних українських шкільних свят, як-от Різдво, Новий рік, День Соборності України, День пам'яті героїв Круг, Шевченківські свята тощо, організувала шкільні гостини всесвітньо відомого соліста «Метрополітен-опера» в Нью-Йорку Павла Плітки. Школа брала участь в урочистому святкуванні тисячоліття Хрещення України-Русі, в рамках якого відбулася прем'єра п'єси Надії Скорин «Хрещення України-Русі» в постановці Слави Проців. У день вшанування пам'яті жертв Голодомору школярам було продемонстровано фільм «Жнива скорботи», організовано зустріч з головою дослідницької комісії Конгресу США з питань Голодомору доктором Джеймсом Мейсом та доктором Мироном Куропасем, членом цієї комісії.

У 1987 році на конференції вчителів у Рочестері

(штат Нью-Йорк) пані Віру обрали заступником голови Шкільної ради в США і доручили їй складне завдання – перевірити програму навчання, яку використовують усі школи українознавства в Америці. Від 1990 р. виконувала обов'язки інспектора «Рідної школи» в Детройті, була членом управи Світової координаційної виховно-освітньої ради (СКВОР) при Світовому конгресі українців (СКУ).

Окрім зазначеного вище, професор Віра Боднарук є членом низки українських наукових та культурно-громадських установ, зокрема: Наукового товариства ім. Шевченка в Америці; Товариства української мови ім. Шевченка в Чикаго (ТУМ); до речі, створення цієї установи в березні 1990 р. було ініційоване Вірою Боднарук, яка і стала першим її головою; від 1999 р. – член ексекютиви Фундації ім. Івана Багряного, яка фінансує видання українських книжок, журналів та газет, спонсорує конкурси української мови для шкільної молоді в Україні, член управи Українського релігійного й культурного осередку в Нортпорті (відповідає за культурні заходи). Є також членом професійних товариств: Американської асоціації славістичних досліджень; Гуманітарної асоціації; Американської асоціації жінок з університетською освітою; Чиказької Фундації архітектури.

Як очільник ТУМ професор Віра Боднарук налагодила тісні та плідні контакти з усіма обласними об'єднаннями Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка в Україні, з багатьма школами, бібліотеками, університетами (Кієво-Могилянська академія, Острозька академія, Чорноморський університет ім. Петра Могили в Миколаєві). Щоб ближче познайомитися з просвітниками в Україні, Віра Боднарук та інші члени ТУМ, перебуваючи в Україні, відвідали майже всі обласні центри, в яких ознайомилися з просвітнянською працею на місцях. Пані Віра невтомно координує діяльність ТУМ щодо збирання для Українських фондів української художньої, історичної, наукової, культурологічної, літературознавчої «літератури».

Завдяки співпраці пані Віри Боднарук з Національним університетом «Острозька академія» впродовж останніх кількох років студенти цього навчального закладу мають можливість отримувати стипендії Товариства української мови, які надаються особам, що студіюють українську мову та літературу і досягли значних результатів у навчанні та науковій діяльності.

Професор Віра Боднарук є учасником багатьох радіопередач, модератором різноманітних конференцій, активно дописує до різних українських американських часописів та журналів – «Свобода», «Народна воля», «Америка», «Молода Україна», «Українське слово», «Час і події», «Наше життя», «Ukrainian Weekly». У своїх статтях пані Віра порушує нагальні питання культурного життя української громади в Чикаго та Флориді, інформує про події в Україні. Захоплюється музикою, любить читати, працює гідом у Музеї мистецтва в Сарасоті (Флорида).

Часто подорожує Україною разом з чоловіком – Богданом Боднаруком, щирим українським патріотом, надійним другом.

Звичайно, в межах цього невеликого нариса неможливо вповні охопити всю широкую й різноманітну патріотичну діяльність Віри Боднарук. Сподіваємося, що він є лише першим кроком до більш ґрунтовного дослідження про Велику Патріотку України.

Ігор ПАСІЧНИК,
ректор Національного університету
«Острозька Академія»

МОСТИ В УКРАЇНУ

Коли долетіла до нас в Чикаго вістка, що в Україні в 1989 році було засноване Товариство Української Мови ім. Шевченка на захист української мови (правопис якої постійно міняли в Україні, щоб наблизити її до російської, або й зовсім принижували її, називаючи хохлацькою), то й зродилася думка створити товариство прихильників української мови в Чикаго, яке було б в контакті з Товариством Української Мови в Україні і яке старалося б допомогти йому у відповідний спосіб. Якщо не інакше, то хоч би розголосити в Америці про загрозу мовну ситуацію в Україні.

І вже в березні 1990 року зібралася невелика група уболівальників української мови і заснувала ТУМ-Чикаго. До членства в Товариство запрошували передусім учителів українознавчих шкіл, педагогів та діячів української громади в Чикаго й околиць. Через дописи про ТУМ-Чикаго в українській пресі, яка виходить в Америці, незабаром почали надходити листи від зацікавлених осіб з інших міст Америки та Канади.

Спочатку праця Товариства полягала в збиранні українських книг, журналів та часописів, які друкувалися в Америці чи Канаді або в інших країнах, де були поселення українських емігрантів, та пересилання їх в Україну до всіх обласних Товариств Української Мови. Щоб зібрати фонди на пересилку книг, була членська вкладка і меценатська поміч від приватних осіб та громадських організацій в Чикаго. Також Товариство брало участь у всеукраїнських імпрезах, як наприклад «Українські дні», «Веселі Дні» та святочні базари під українськими церквами, де продавали ковбаски, «гамбургери», «гат доги», печиво та каву чи чай на зібранні фондів.

Коли Товариство Української Мови в Україні перейменувалося на Всеукраїнське Товариство «Просвіта» ім. Т. Шевченка, то наше Товариство залишило первісну назву, бо під такою назвою ми були знані в Америці. Але ми й далі тримали тісний контакт з обласними «Просвітами» в Україні. Щоб ближче познайомитися з працею й потребами «Просвіти» в Україні, ми подорожували по Україні під час своїх літніх вакацій власним коштом. Взагалі вся праця нашого Товариства виконується на добровільних засадах.

Від 1990 року ми здійснили цілий ряд подорожей по Україні і відвідали обласні осередки «Просвіти» чи Товариства Української Мови в Києві, Харкові, Полтаві,

Донецьку, Луганську, Запоріжжі, Дніпропетровську, Одесі, Симферополі, Тернополі, Рівному, Луцькому, Вінницькому, Івано-Франківському, Львові, Чернівцях, Ужгороді, Чернігові, Сумах, Житомирі і Хмельницькому, Кіровограді, Миколаєві, Херсоні, Севастополі і Черкасах. І так охопили всі області України!

Крім центральних осередків «Просвіти», ми також маємо зв'язок і допомагаємо деяким університетам, школам та бібліотекам. Співпрацюємо з Києво-Могилянським університетом, Острозьким університетом, Миколаївським університетом ім. Петра Могили; з українськими школами в Донецьку, Слов'янську, Сіверодонецьку, Свердловську, Києві, Львові і Миколаєві; з бібліотеками в Донецьку, Києві, Рівному і Полтаві. Також посилали українську військову літературу до Міністерства оборони (ще за міністерства генерала Костянтина Морозова). Принагідно допомагаємо українським осередкам у так званій «Східній Українській Діаспорі» – у Владивостоці, Мурманську і Татарстані.

З бігом часу настала потреба допомагати не тільки українською літературою, але також і канцелярним приладдям, комп'ютерами, а також коштами на видавничу працю та на стипендії для незможних студентів в Україні.

За період до 2012 року було вислано 956 пачок (чи раніше мішків) української літератури, близько 132,810 одиниць вартістю \$ 1,299,450, оплата за пересилку склала \$62,980.

Книжки наші передаються до шкіл, читалень «Просвіти», до бібліотек. Отримуємо сотні листів від читачів нашої літератури, які висловлюють глибоку вдячність за надіслані речі. Крім цього було вислано \$ 164,400 на видавничу працю; на стипендії для сільських дітей, які студіюватимуть україністику в Києво-Могилянському університеті, або в Острозі чи в Миколаєві – \$22,000. Також передано через «Смолоскип» \$ 2,800 на допомогу колишнім політ'в'язням.

Від 2005 року праця Товариства Української Мови-Чикаго (ТУМ-Чикаго) змінилася від попередніх 15 років в тім, що за останніх 7 років ТУМ висилає кошти на друкування українських книжок, журналів та часописів в Україні. Також в ці роки надаємо стипендії для здібних студентів з бідних родин які студіюють україністику в Національному університеті «Києво-Могилянська Академія», Національному університеті «Острозька Академія», Університет ім. Петра Могили в Миколаєві та інших університетах України (через видавництво «Смолоскип» в Києві).

Допомога ТУМ-Чикаго йде в Київ, Львів, Полтаву, Харків, Чернівці, Суми, Донецьк, Луганськ, Запоріжжя, Черкаси, Кіровоград, Дніпропетровськ, Миколаїв, Одесу, Вінницю, Хмельницький, Житомир, Тернопіль, Рівне, Луцьк, Івано-Франківськ, Чернівці, Ужгород, Херсон, Крим (Севастополь та Симферополь), міста обласного підпорядкування: Слов'янськ, Сіверодонецьк, Чорноморськ, Свердловськ, Морозівка, А також у: Києво-Могилянську Академію, Острозьку Академію, Миколаївський університет, Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, Українську гімназію в Миколаєві, Полтавську дитячу бібліотеку, Обласну універсальну наукову бібліотеку у Донецьку.

Ми думали, що проіснуємо якихось 5-6 років та й припинимо свою працю, бо Україна стане могутньою, свідомою, економічно сильною державою і і нашої помочі не буде потрібно. А воно вже понад 20 років минуло! А стан української мови за час незалежності не дуже покращав – кажуть, через економічну кризу! Певні надії ми поклали на "помаранчеву революцію" – єдина державна мова буде забезпечена урядом, що усне і друковане українське слово стане домінуючим, як це і годиться у незалежній державі. А меншини матимуть змогу й далі користуватися своєю мовою, а не вимагати, щоб вона стала другою державною. Та, на жаль, так не сталося. Понад те, у сучасній Україні повсюдно відбувається посилення русифікації, у 2012 році прийнятий деструктивний мовний закон, який фактично звужує сферу вживання української мови. Яка може бути відповідь всьому цьому? Тільки одна – потужна боротьба за нашу мову та культуру.

Треба далі працювати на користь українського народу: **«праця щира свого ще докаже!»**

Віра БОДНАРУК,
професор, голова ТУМ-Чикаго

2013 рік

**ЛІТЕРАТУРНІ ВЕЧОРИ В ІНСТИТУТІ
МОДЕРНОГО МИСТЕЦТВА (1977-2006)**

Восени 1977 року до мене звернувся куратор Українського Інституту Модерного Мистецтва (УІММ) в Чикаго, Василь Качуровський, з проханням очолити літературну секцію Інституту, яка мала б відповідати за літературні вечори в Інституті. Якраз в цей час закінчувався ремонт нового приміщення Інституту, а в Чиказькому та Іллінойському університетах були започатковані виклади української мови та літератури. Я радо погодилася. Тому що 84-й Відділ Союзу Українок Америки, до якого я належала і була членом управи, цікавився українською культурою і літературою. Перший літературний вечір у новому, ще не викінченому будинку, був спонзорований 84-м Відділом США. Це був вечір українських поетів, членів Нью-Йоркської групи, які проживали в Чикаго: Богдана Рубчака, Юрія Коломийця та Олега Коверка.

Перед цим, на початку існування Інституту, у первісному приміщенні, відбулися літературні вечори поетів-модерністів Юрія Тарнавського та Богдана Бойчука, а також вечір творчості перекладача Оксани Соловей. А 84-й Відділ США раніше улаштував вечори для Докії Гуменної та Зої Когут.

Від 1977 року до кінця 2006 було відбуто біля 60 літературних вечорів в Інституті в гармонійній співпраці Інституту з 84-м Відділом США, який довгі роки очолювала Марія Дорожинська. Деякі вечори були організовані Інститутом самостійно, а після 1991 року Товариство Української Мови ім. Шевченка в Чикаго було співспонзором деяких вечорів.

Окрім суто літературних вечорів в Інституті також відбувалися виступи науковців з України, як наприклад академіка Гродзинського та Наталії Преображенської (на тему Чорнобиля), мистецтвознавця Дмитра Степовика, дослідника Голодомору 1933 р. Марка Царинника, вечір на пошану композитора Ігоря Білогруда. Запам'яталися також виступи драматичної групи з Детройту та виступи відомих в Україні сучасних акторів Богдана Ступки, Світлани Атаманюк.

А ще надзвичайно цікавими були монтажні, базовані на поезії Нью-Йоркської групи, створені Юрієм Миськовим та Олегом Федаком.

Хоча велика кількість вечорів була присвячена творчій праці письменників та поетів, які пишуть українською мовою, ми провели декілька презентацій англійською мовою, бо було представлено неукраїнців (Frederick

Pohl-Chomobyl), або письменників українського походження, які пишуть англійською мовою (Marie Halun Bloch, Askold Melnychuk, Irene Zabytko).

Мета літературної секції при Інституті була знайти українську громаду з творчістю молодих письменників-модерністів, які народилися в Україні, але виростили на еміграції, та з письменниками, народженими вже поза межами України, але в українських родинах, при українській громаді в діяспорі. Також були вечори, присвячені українським письменникам, які почали свій творчий шлях ще в Україні – це «батьки» Нью-Йоркської групи поетів (В. Барка, В. Лесич, У. Самчук). Вже пізніше ми влаштовували вечори з української тематики за участю не українців.

Коли почала відхилятися «залізна» завеса і з'явилась можливість почути українських поетів та письменників з України, то для них були улаштовані літературні вечори (І. Драч, С. Караванський, М. Вінграновський).

Чому ж ми започаткували постійні літературні вечори в Інституті в 1977 році творами трьох поетів Нью-Йоркської групи? А тому, що саме ця група поетів, яка «народилася» в 1954 році в Нью-Йорку, була синонімом наймодернішої української поезії. Ці поети не змінювали тематики, вони поширювали розуміння більш складного життя. Як писав Богдан Рубчак, «можна писати по-українському інакше, українська мова, особливо народна мова, може бути тільки більш або менш загальною рамою для власної мови». Для Олега Коверка «вигідніше писати добру українську поезію найоголенішою, найскелетнішою українською мовою, не змагаючись з її органічною трудністю». Поети Нью-Йоркської групи старалися розширити межі людської уяви. Вони живуть у чужих культурах: еспанській, німецькій, французькій, американській. Вони пережили й увібрали в себе надбання цих культур. У їхній поезії ми знаходимо мотиви цих країн, бачення дійсності і проникнення в психіку цих народів. Через спектр інших культур, вони дають нам додатковий вимір універсальності. Цей перший літературний вечір в Інституті, зорганізований новоствореною літературною секцією, був дороговказом на майбутні вечори.

Вже близько тридцяти років в Інституті систематично проходять літературні вечори. І виникла думка ще в 2002 році відзначити діяльність літературної секції Інституту. Але поки ми зібрали матеріали до купи, то проминуло декілька років! Тому хочемо, щоб ця пропам'ятна книга літературних вечорів в Інституті побачила світ ще перед своїм 30-річчям.

Віра БОДНАРУК,
голова літературної секції УІММ
Серпень, 2006

